

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه پیام نور

دانشگاه پیام نور استان تهران

واحد قرچک-ورامین

گروه علوم انسانی

پروژه کارشناسی

رشته ی علوم اجتماعی

گرایش پژوهشگری

عنوان پروژه :

بررسی علل گرایش جوانان به قلیان و آثار و پیامدهای آن

(جامعه آماری جوانان شهرستان قدس)

استاد راهنما

جناب آقای دکتر میرمحمدی

تهیه کننده

صادق قره داغی

آبان ماه ۱۳۹۵

تقدیر و تشکر:

حمد و سپاس بی کران شایسته الطاف و اسعه خدائی است که توفیق سلامتی، تحصیل علم و تحقیق در رشته مورد علاقه ام را به من عطا فرمود.

ابتدا لازم می دانم از کلیه اساتید محترم به ویژه جناب آقای دکتر میرمحمدی، که در طول دوره آموزش و تحقیق، مرا از دانش، تجربه و راهنمائیهای ارزنده خویش بهره مند ساخته اند و همچنین در مراحل انتخاب موضوع و اجرای پروژه مرا یاری نموده و زحمت اصلاح و داوری پایان نامه را عهده دار شدند صمیمانه قدردانی و تشکر می نمایم.

تقدیم به پدر و مادرم:

که سایه مهربانیشان سایه سار زندگیم می باشد، آنها که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم تسهیل نموده اند.

پدرم که سکوت را انتخاب کرد برای جواب اخم هایم

مادرم که در مقابل طغیان من سکوت کرد

و برادر از دست رفته ام که سکوت را جواب سلام من کرد زمانی که گفتم سلام برادر...

چکیده:

هر جامعه بسته به وضع موجود خود تعریفی از سلامت اجتماعی دارد و ویژگی هایی را برای جامعه سالم بر می شمارد که شهرستان قدس مستثنی از این قضیه نمی باشد . جامعه شهرستان قدس راجامعه ای از قشر جوان و نوجوان تشکیل می دهند که هر جمعی از جوانان برای گذراندن اوقات فراقت خود کار و برنامه مشخصی را انجام میدهد . هدف از این پژوهش دستیابی به علل گرایش جوانان و نوجوانان شهرستان قدس به قهوه خانه ها و به سمت و سوی دخانیات است. که با مراجعه به قهوه خانه ها و پیوستن به جمع جوانان و مشاهده های پژوهشگر محقق گردیده است. که عللی چون بیکاری، نداشتن تفریح سالم و رایگان، نبود آرامش و امنیت خانوادگی، حضور در جمع دوستان. برآورد گردید. و راه کارهایی در این مقاله برای داشتن جامعه ای سالم ارائه خواهد شد.

کلمات کلیدی : دخانیات ، مضرات قلیان ، علل گرایش جوانان ، آسیب اجتماعی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : کلیات
۱	مقدمه
۳	عنوان تحقیق
۳	طرح مسأله
۳	چهارچوب نظری
۴	اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	اهداف
۶	سوالهای تحقیق
۶	فرضیه های تحقیق
۷	متغیرهای تحقیق :
۹	فصل دوم : پیشینه ی تحقیق
۱۰	تاریخچه
۱۱	مضمرات مصرف قلیان
۱۴	مضر ترین تفریح دودی خانواده ها و میهمانی ها
۱۷	واقعیاتی تلخ درباره قلیان
۱۸	تاثیرات مضر قلیان بر سلامت انسان
۲۰	قلیان و راهکارهای پیشگیری از مصرف

۲۲.....	ضرورت پیشگیری از رواج قلیان
۲۶.....	فصل سوم: روش تحقیق
۲۷.....	روش تحقیق
۲۷.....	جامعه آماری
۲۸.....	روش نمونه گیری تصادفی ساده
۲۹.....	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل
۳۰.....	جدول شماره ۱: توزیع فراوانی به تفکیک مدت زمان اعتیاد به قلیان
۳۱.....	پرسشنامه
۷۱.....	فصل پنجم: نتیجه گیری و راهکارها و منابع
۷۲.....	نتیجه گیری
۷۳.....	راهکارهای پیشگیری مصرف قلیان در شهرستان قدس
۷۴.....	منابع و ماخذ:

فصل اول : کلیات

مقدمه

قلیان، وسیله ای کم خرج اما پرخطر که این روزها به عنوان اصلی ترین ابزار تفریح در اختیار جوانان قرار گرفته و به عنوان یک همراه همیشگی در جمع برخی خانواده های ایرانی مشاهده می شود. قلیان که با طعم های گوناگون میوه در قهوه خانه ها، کافی شاپ و حتی برخی رستوران ها مشاهده می شود، در بردارنده سمی نامریی و کشنده است و متأسفانه بسیاری از جوانان نسبت به عوارض مصرف این ماده دخانی اطلاعی ندارند.

براساس تحقیقات پزشکان، دود قلیان که وارد بدن می شود، مسیر ورود بسیاری از بیماری ها از جمله سرطان های مختلف و حتی تخریب قلب و ریه را هموار کرده و افراد مصرف کننده ناخواسته به اینگونه بیماری ها مبتلا می شوند.

بسیاری از مردم تصور می کنند آب موجود در قلیان موجب تصفیه و ایجاد محافظت در مقابل دود ناشی از سوختن تنباکو می شود درحالی که به گفته پزشکان، مواد موجود در قلیان، اعتیاد آور بوده و عوارض زیانباری برای انسان در پی دارد.

قلیان یکی از مواد دخانی اعتیاد آور است که آسیب بسیاری به سلامت افراد وارد می کند چرا که دود ناشی از سوختن تنباکو سرطان زا است و آب موجود در قلیان نیز موجب تصفیه و ایجاد محافظت در مقابل این دود نمی شود.

بر اساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، سالانه پنج میلیون نفر به دلیل مصرف دخانیات از جمله قلیان در دنیا می میرند.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هم اعلام کرده که بر اساس بررسی ها، با مصرف قلیان بیش از ۶۰۰ ماده سمی و مهلک وارد ریه فرد مصرف کننده و اطرافیان می شود.

برخی پزشکان نیز هشدار می دهند مقدار تنباکوی مصرفی در یک وعده قلیان معادل مصرف ۲۰ تا ۵۰ نخ سیگار است.

بر اساس گزارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حدود ۲۸ درصد مصرف کنندگان قلیان را زنان تشکیل می دهند که این آمار رو به افزایش است.

'محمدرضا مسجدی' دبیرکل جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات در این زمینه می گوید: مصرف قلیان و پیپ هیچ تفاوتی با مصرف سیگار ندارد، بلکه علاوه بر مضرات سیگار، زیان های خاص خودش را نیز دارد.

وی با اشاره به اینکه ابتلا به سرطان زبان در افرادی که به مقدار فراوان پیپ می کشند، ثابت شده است، اظهار می دارد: در توتون های میوه ای مواد معطری افزوده می شود که شناخته شده نیست و این مواد ممکن است در آینده مسائل خاص خودش را داشته باشد.

مسجدی با بیان اینکه هر نوع ماده مخدری که منشای آن تنباکو باشد برای بدن زیان آور است، ادامه می دهد: موادی که بر اثر دود حاصل از تنباکو به داخل بدن منتقل می شود، باعث بیماری های قلبی، عروقی می شود.

این متخصص بیماری های عفونی ادامه می دهد: توتون های استفاده شده در قلیان علاوه بر مضراتی که مشابه سیگار دارد به خاطر مواد افزودنی دیگری که برای طعم بخشیدن و بو به آن اضافه می شود، باعث ایجاد علایم حساسیت پوستی و تنفسی شده و حتی ممکن است باعث نمایان شدن آسم خفته در افراد شود.

مسجدی تصریح می کند دود قلیان در مراحل اولیه باعث ایجاد تنگی در مجاری هوایی کوچک و بتدریج با افزایش میزان مصرف باعث تنگی مجاری هوایی بزرگتر و تشدید تنگی نفس می شود.

مسئول دبیرخانه کنترل دخانیات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز در این زمینه به خبرنگار ایرنا می گوید: کشیدن قلیان به دلیل وجود ترکیبات شیمیایی زیاد اثرات مخرب تری در مقایسه با سیگار بر روی سلامتی

مصرف کنندگان می گذارد.

'خدیجه محصلی' ادامه می دهد: کشیدن تنباکو از طریق آب، مواد شیمیایی سرطان زای آن را تصفیه نمی کند و

این دود می تواند بیش از دود سیگار اثر مخرب تری بر ریه و قلب داشته باشد.

وی با بیان اینکه دود قلیان وقتی استنشاق می شود، ریه ها را نمی سوزاند، می گوید: تنباکوی قلیان مانند تنباکوهای

معمولی حاوی نیکوتین است و از نظر میزان مواجهه و استنشاق دود، هر فرد مصرف کننده قلیان در هر وعده معادل

۱۰۰ نخ سیگار، دود دریافت می کند.

به گفته وی، اکنون وزارت بهداشت پیشنهادی را درباره ممنوعیت عرضه قلیان در سفره خانه های قدیمی و اماکن

عمومی به دولت ارایه داده است که منتظر نتیجه آن هستیم.

عنوان تحقیق

بررسی علل گرایش جوانان به قلیان و آثار و پیامد های آن

طرح مسأله

امروزه با توجه به اینکه استفاده از قلیان در بین جوانان به سرعت گسترش یافته است و آثار مخربی را به همراه داشته

است، در این پژوهش تلاش می شود تا بررسی شود که قلیان چه تاثیری بر جوانان گذاشته است.

چهارچوب نظری

نوجوانی و جوانی یکی از حساس ترین و بحرانی ترین مراحل زندگی است، نوجوانی، دوره بین کودکی و بزرگسالی

است که با ویژگی هایی در زمینه های زیست شناختی، روانشناختی و جامعه شناختی در فرد مشخص می شود. رخداد

استرس‌زا در نوجوان موجب جستجوی پایگاهی تازه برای دلبستگی و گریز از احساس ناامنی می‌گردد. در این موارد معمولاً مواد مخدر و وابسته‌های به آن‌ها، پایگاه مناسبی برای این دلبستگی هستند. استرس، فشار روانی نه یک محرک طبیعی است و نه یک پاسخ، بلکه رابطه‌ای است بین مطالبات و قدرت مقابله با آن بی آن که توان غیر اصولی و مخربی صرف شود، فرد در این رابطه نقش ارزیابی و مقابله را بر عهده دارد. یافته‌های این پژوهش نشان داد، حوادث فشارزای زندگی در گرایش به سمت اعتیاد نقش مؤثری دارند. بین جنسیت و سن از نظر تجربه استرس - زا تعامل وجود دارد.

یکی از علل مهم گرایش به قلیان این است که افراد بیشتر اوقاتشان را با دوستان سپری می‌کنند و در صورت ناباب بودن دوستان احتمال زیادی وجود دارد، که آن‌ها نیز به طرف مصرف قلیان گرایش پیدا کنند. ارائه الگوهای مناسب و صحیح برای همانندسازی جوانان، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دادن، پیشگیری قبل از آلوده شدن، پاک نمودن جامعه از مواد مخدر و عدم دسترسی جوانان به قلیان، ایجاد تغییرات در محیط زندگی بیمار و ترک عادات گذشته، جلوگیری از برخورد با دوستان ناباب و ... پیشنهاد می‌شود.

اهمیت و ضرورت تحقیق

اعتیاد به قلیان در جهان کنونی یکی از معضلات بزرگ در راستای فروپاشی نظام خانواده به شمار می‌رود و بلای خانمان سوزی است که موجب تحلیل قوای فکری و جسمی عامل بسیاری از جرایم و بزهکارهای اجتماعی است.

در جامعه ما که قشر عظیمی از جمعیت آن را جوانان تشکیل می‌دهند اعتیاد این گروه جمعیتی می‌تواند نقش مخربی هم برای خودشان و هم جامعه داشته باشد و از آنجایی که کشور ما در همسایگی دو کشور بزرگ تولید کننده قلیان در جهان (افغانستان و پاکستان) موصوم به هلال طلایی قرار گرفته و سالانه بیش از ۳۵۰۰ تن انواع قلیان در این کشورها تولید می‌شود.

مسئله هدف ما جوانان هستند که نباید دلایل مختلف منجمله حس کنجکاوی تعامل با دنیای خارج از طریق وسایل ارتباط جمعی و رسانه ای ، فقدان شناخت لازم در خصوص مواد اعتیاد آور ، ضعف تصمیم گیری بالاخص در زمان تعارف از سوی دوستان ، میل به کسب نتیجه از طریق تجربه شخصی در خصوص پدیده های مجهول و ... بیشتر در معرض خطر هستند و با شناسایی علل و عوامل شیوع اعتیاد در جوانان می توان سطح دانش و نگرش جوانان را ارتقاء داد و با جلب همکاری نهادهای مدرسه ، خانواده و جامعه مداخله مثبت و اندیشمندانه برای مقابله با شرایط مضر قبل از اینکه منجر به اختلال یا ناتوانی شود به عمل آورد و از طریق مشارکت دادن نوجوانان در فعالیت های زندگی و آموزش مهارت های زندگی آنها بستر مناسبی برای این امیدهای آینده فراهم ساخت همچنین می توان در کلاسهای آموزش خانواده و دوره های ضمن خدمت نتایج بهره برده و سطح آگاهی مدرسان ، اولیا را ارتقاء داده و در فعالیتهای پیشگراانه رابطه پیشگیری و مشارکتی مدارس از این نتایج بهره برد.

اهداف

هدف کلی: بررسی علل گرایش جوانان و نوجوان به قلیان

اهداف جزئی:

- بررسی مضرت قلیان بر جسم و روان انسان .
- بررسی رابطه دوستان ناباب و گرایش جوانان به مصرف قلیان
- بررسی رابطه گذراندن اوقات فراغت و گرایش به قلیان و دخانیات
- بررسی رابطه مسئله بیکاری و گرایش جوانان به قلیان

سوالات تحقیق

۱. علل گرایش جوانان به قلیان چیست؟
۲. میزان استفاده از قلیان در بین جوانان چقدر است؟
۳. وابستگی و میزان وابستگی جوانان به قلیان چقدر است؟
۴. میزان تاثیر قلیان بر روابط خانوادگی چقدر است؟
۵. آیا بین مشکلات عاطفی - خانوادگی و گرایش جوانان به مصرف قلیان رابطه وجود دارد؟
۶. آیا بین دوستان ناباب و گرایش جوانان به مصرف قلیان رابطه وجود دارد؟
۷. آیا بین گذراندن اوقات فراغت و گرایش به قلیان رابطه وجود دارد؟
۸. آیا بین مسئله بیکاری و گرایش جوانان به قلیان رابطه وجود دارد؟

فرضیه های تحقیق

- بنظر میرسد بین سن و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین وضعیت تاهل و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین جنسیت و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین جوانان و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین احساس وابستگی و استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین اختلافات خانوادگی و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین داشتن دوستان معتاد و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین میزان تحصیلات و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.
- بنظر میرسد بین اعتقادات مذهبی خانوادگی و میزان استفاده از قلیان رابطه ی معناداری وجود دارد.

متغیرهای تحقیق :

برای دود کردن تنباکو به نام قلیان توسط ایرانیان اختراع و ساخته شد. جمعی عقیده دارند که براساس آثار و شواهد موجود برپایی قهوه خانه، از حدود ۵۰۰ سال قبل در ایران شکل گرفته و جمعی دیگر عمر آنرا افزون تر محاسبه می کنند. همچنین گفته می شود، قهوه خانه در ایران به سال ها قبل از ورود چای باز می گردد و اولین بار دو برادر آلمانی که برای آموزش ارتش به ایران آمده بودند آن را افتتاح کردند و در آن قهوه می فروختند. سال ها بعد و باخانه بود اما چای « قهوه » کشت چای در شمال ایران که سوغات کاشف السلطنه از هند بود، هر چند قهوه خانه هنوز همان (خوش طعم و خوش عطر ایران که به مراتب از اجداد هندی خود نیز مرغوب تر بود جای قهوه را گرفت. (ملکیان، ۱۳۴۹ قهوه خانه ها در گذر زمان همان گونه که با شاهنامه خوانی، داستان سرایی، مدیحه سرایی، نقالی، غزلخوانی، سخنرانی و مشاعره در ترویج تاریخ و فرهنگ و ادب و نیز تبادل افکار و معرفی آثار در ایامی خاص نقش مهمی را ایفا کرده اند، از بهترینو جذاب ترین اماکن عمومی شهرها برای گذراندن اوقات فراغت بودند. نخستین قهوه خانه ها در ایران، در دوره صفویان، و به ۹۳۰ ق)، در شهر قزوین پدید آمد و بعد در زمان شاه عباس اول (- ۹۹۶ - احتمال زیاد در زمان سلطنت شاه تهماسب (۹۸۴ در آن دایر شده است و اصفهان یکی از « قهوه خانه « ۱۰۳۸ ق) در شهر اصفهان توسعه یافت. این شهر دومین مکانی است که ۶مهمترین استان های کشور در گسترش قهوه خانه ها بوده و نیز قهوه خانه ها، محلی برای تجمع مردم و رد و بدل کردن اطلاعات و طرح مباحث اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بوده است. انتقال پایتخت از اصفهان به تهران که در زمان آقامحمدخان قاجار انجام گرفت موجب گسترش بیشتر قهوه خانه ها گردید و براساس اسناد موجود در آن زمان در شهر تهران که جمعیتی حدود ۲۵۰ هزار نفر داشته تعداد قهوه خانه ها به ۴ هزار و ۳۰۰ تا ۴ هزار و ۵۰۰ باب رسید که این خود نشان از رونق و اهمیت قهوه خانه در جامعه آن روزگار است. (ملکیان، ۱۳۴۹ عوامل گرایش جوانان به قلیان برای بررسی وضعیت کشیدن قلیان بایدسری به سفره خانه ها و مراکز تفریحی اصفهان زد. البته باید یاد آور شد که چایخانه هایی که در سطح شهر به ارایه قلیان می پردازند مختص آقایان است ولی در این راستا برخی از رستوران های داخل شهر و اکثر رستوران های برون شهری قلیان را به صورت خانوادگی نیز عرضه می کنند. این اولین جمله ای است که وقتی به « عاشقی را باید از قلیان آموخت، آتشی بر سر، اشکی بر دل و آهی به

فصل دوم : پیشینه ی تحقیق